

13.08.2012

Скопје, Македонија

ЗАПИСНИК

од Работилницата *Дијалог за пристапниот дијалог*,
одржана на 12 јули 2012 во хотел Александар Палас, Скопје

Институтот за европска политика (ЕПИ) – Скопје на 12.07.2012 година организираше тематска работилница “Дијалог за Пристапниот дијалог” во хотел Александар Палас – Скопје, конгресна сала 2, со почеток во 10.00. Целта на овој настан беше вклучување на сите заинтересирани страни во следењето на процесот на пристапување на Република Македонија во Европската унија. Работилницата претставуваше неформален настан за взаемно информирање и отворање на конструктивен дијалог на темите кои произлегуваат од Пристапниот дијалог на високо ниво, особено помеѓу претставниците од граѓанскиот сектор во РМ.

Работилницата ја отвори г-дин Александар Јованоски од ЕПИ кој пред присутните ги претстави воведните говорници: - директорот на ЕПИ, д-р Малинка Ристевска Јорданова и заменикот на претседателот на Владата на Република Македонија задолжен за европски прашања, д-р Теута Арифи која вооедно беше главен говорник на работилницата.

Во воведното излагање г-а Јорданова даде преглед на моментална состојба во процесот на евроинтеграциите на Република Македонија и изрази очекување дека Пристапниот дијалог на високо ниво ќе придонесе кон унапредување на довербата меѓу Македонија и ЕУ, особено по есенското заладување на односите при објавувањето на Извештајот на Европската комисија за напредокот на РМ за 2011. Г.Јорданова ги претстави последните податоци на Евробарометар од декември 2011 кои покажаат на најголем пад до сега во довербата на македонските граѓани во ЕУ според кои 42 отсто искажале доверба наспроти 47 кои рекле дека немаат доверба, а 12 проценти биле неодлучни, што е пад од 13 отсто во споредба со последната анкета. Последните резултати, според директорот на ЕПИ, можат да се земат како индикатор на застојот во односите ЕУ-РМ.

На крај, директорот на ЕПИ напомена дека работилницата нема за цел да го симне позитивниот ореол на пристапниот дијалог туку да се даде придонес за негов

понатамошен развој за тој да не биде само процес на штиклирани активности, туку да биде процес кој што ќе придонесе кон внатрешен дијалог меѓу македонските чинители.

Д-р Теута Арифи информираше за завршените и постојните активности во рамките на Дијалогот. Како што информираше ЗПВРМ Арифи изминатите месеци интензивно се работело на исполнување на повеќето обврски од Патоказот (подготовка на Извештај за реализација на обврските од Дијалогот, две оценски мисии), додека во моментот се во тек е подготовките на третата средба од Дијалогот на високо ниво која ќе се одржи на 17 септември. Беше оценето дека Дијалогот на високо ниво по својата природа е инклузивен процес и има потреба за вклучување не само на граѓанскиот сектор, туку и на целото општество за да биде функционален. Според ЗПВРМ Арифи, досега испорачаните резултати се во согласност со временската рамка од Патоказот во петте клучни области - дијалог со медиумите, реформи во изборното законодавство, судството и администрацијата и функционална пазарна економија што според Д-р Арифи е претставува основ за изјавите на ЕК дека Дијалогот се одвива во позитивен правец.

Беше истакнато дека Дијалогот има три сегменти кои се од посебен интерес за Комисијата, а кои се предвидени да бидат реализирани заклучно со септември: дијалогот со медиумите и декриминализација на клеветата преку донесување на нов закон, имплементација на Охридскиот рамковен договор и изборната реформа. По однос на напредокот во дијалогот со медиумите, г-а Арифи истакна дека е постигнат договор и дека предлозите за измените во Законот ќе влезат во редовна процедура и ќе бидат предмет на јавна и парламентарна расправа. Измените кои се планираат со новиот закон за регулирање на каскадната одговорност на новинарите и уредниците се доставени на мислење до Советот на Европа.

За следењето на напредокот во спроведувањето на Охридскиот договор, г-а Арифи извести дека е подготвен детален извештај за спроведувањето на ОРД кој е и доставен до ЕК, и претставува квантитативна анализа врз база на податоците доставени од сите министерства.

Во делот на изборната реформа, г-а Арифи ги истакна досегашните активности на Управувачкиот комитет кој треба да ги инкорпорира забелешките на ОБСЕ и ОДИХР од претходните изборни циклуси во РМ. Во рамки на овој Комитет формирани се две работни групи во рамки на Министерството за правда и Државната изборна комисија, кои предложиле промени на законската регулатива на Изборниот законик и Законот за финансирање на политичките партии, како соодветни активности за пречистување на избирачкиот список.

Во завршниот дел од излагањето д-р Арифи ја поздравиле вклученоста на невладиниот сектор и останатите засегнати страни истакнувајќи дека Дијалогот на високо ниво треба да биде отворен, и таквиот придонес е добредојден.

По завршувањето на излагањето, следеа неколку прашања кои беа поставени од страна на присутните на работилницата.

Од поставените прашања се издвоија следните заклучоци:

- На прашањето дали ќе се одржи најавената втора средба со граѓански сектор за НПАА беше истакнато дека преземената обврска остаува и дека ќе се реализира пред годинишните одмори,

- Се постави прашање дали Пристапниот дијалог е отворен процес за понатамошно дополнување и проширување и за начинот на кој бил подготвен. Д-р Арифи истакна дека за изготвување на Патоказот претходен процес на дијалог и консултации со ЕК, и бидејќи во моментот се работи на исполнување на востановените цели, процесот е затворен за понатамошно проширување. Меѓутоа по завршувањето на оваа фаза во рамките на предвидените рокови, Дијалогот на високо ниво ќе даде простор за проширување и надградување со други активности,

- Како забелешка беше истакнато дека кога се зборува за Пристапниот дијалог не треба да се потенцира само дека се работи за исполнување на обврски кон европската комисија, туку и обврски кон граѓаните. Ова е битно за зголемување на легитимноста на процесот и продлабочување на поддршката од граѓаните опаѓа и според последниот Евробарометар е на најниско ниво досега,

- Уште еднаш беше потенцирана потребата за вклучување на дополнителни теми во Пристапниот дијалог, особено вклучување на прашања поврзани со други теми (транспорт, енергетика, итн) и прашањето за отворање на втората фаза од Спогодбата за стабилизација и асоцијација,

- Беше упатена критика по однос на кратките рокови за остварување на клучни цели од Патоказот, особено за клучни прашања од изборната реформа за која беше истакнато дека не само предвидените рокови, туку и редовните локални избори во 2013 налагаат овие прашања да се затворат во најбрз рок.

По завршувањето на прашањата се пристапи кон работа во рамките на формираните 5 работни групи согласно темите опфатени со ПДВН, и тоа: 1. медиуми и слобода на изразување, 2. правда, слобода и безбедност, 3. реформа на јавната администрација, 4. реформа на изборно законодавство и 5. постигнување на функционална пазарна економија. Како материјали од страна на ЕПИ беа подготвени насоки за работа на работните групи како и материјал за дискусија врз основа на Патоказот за реализација на целите од ПДВН кои беа доставени до сите учесници со цел да поттикнат дискусија во рамките на работните групи. На крајот од работните групи, петте известители ги резимираа главните заклучоци од дискусијата.

Г-дин Славчо Миленковски од Македонскиот институт за медиуми, како известител за првата група – Слобода на изразување и медиуми ги истакна следните заклучоци и препораки од работата на групата:

• По однос на измените на законодавството за клевета (Кривичен законик) за кое беше постигнат договор помеѓу претставниците на Владата и Здружението на

новинари се очекува да се отвори јавна и транспарентна расправа со цел унапредување на регулативата и надминување на сите недоразбрања кои беа презентирани во јавноста од страна на новинарската фела,

- Процесот на воспоставување на саморегулаторни тела во медиуми за професионални и етички стандарди потребно е да се раководат од самата фела, односно, по примерот на западните земји, новинарите сами да ги утврдат и спроведат соодветните решенија.

Известител за втората група - Правда, слобода и безбедност беше г-а Тања Хафнер Адеми од Балканската мрежа за развој на граѓанско општество и претставник на граѓанската Платформа во Националниот совет за евроинтеграции, која потенцира дека во рамки на работната група елаборирани се две цели за кои се донесени следните заклучоци:

- За третата цел од Патоказот - Да се зајакнат антикорупциските мерки и да се обезбеди нивна практична примена, е известно дека процесот е во напредна фаза. Државната комисија за спречување на корупцијата ја одржува динамиката и редовно доставува месечни извештаи до Владата за извршени проверки по конкретни случаи, забележано е дека Владата нема обврска да ги објавува овие извештаи. Работната група заклучи дека конкретните мерки и активности од Патоказот претставуваат само мал дел во надминувањето на забелешките на ЕК изразени во Извештајот за напредок на земјата за 2011 година, и дека Патоказот вклучува “полесн“ и краткорочни цели.

- Во рамки на групата се разгледаа активностите предвидени со петтата цел од Патоказот, подобрување на дијалог на заедниците, конкретно делот за Охридски рамковен договор и констатирано е дека овие активности не се засебно формулирани како мерки во Патоказот, туку произлегуваат од НПАА матрицата на активности во делот на Политички критериуми – 2. Човекови права и заштита на мнозински заедници. Конкретно беше забележано дека Извештајот за спроведување на Орхидскиот рамковен договор, кој вооедно е усвоен на Влада, се уште не е достапен за јавноста. Констатирана е потреба, при подготовката на натамошни цели да се вклучат и граѓанските организации.

Известителот за третата група, реформа на јавната администрација, г-дин Александар Јованоски од ЕПИ истакна дека Европската комисија има воспоставено механизми за подетално следење на ситуацијата во рамки на Специјалната група за РЈА согласно измените на Спогодбата за стабилизација и асоцијација, сепак се издвојуваат неколку битни прашања од Патоказот на кои треба да се обрне посебно внимание.

- За унапредување на управувањето со човечки ресурси донесувањето на новиот Закон за јавна администрација е од особена важност. Со цел донесување на нов солиден и консолидиран Закон за јавна администрација групата констатира дека потребно е да се направи квалитативна анализа на двата постоечки закони: Законот за државни службеници и Законот за јавни службеници. Известителот напомена дека

роковите предвидени со Патоказот се преабициозни и дека Законот сè уште не е влезен во собраниска постапка. Дополнително за исполнување на оваа цел придонесуваат и активностите кои се превземени во рамки на МИОА кои се помогнати и поддржани од странски донатори. Такви се воведувањето на систем на компетенции и донесување на стандарди за управување со човечки ресурси. Сепак, во оваа фаза тие сè уште претставуваат само добра основа и нивната имплементација бидејќи тековната реализација сè уште не е на соодветно ниво.

- Програма за вработување на членовите на заедниците врз основа на заслуги е активност предвидена во НПAA, кој проект во моментот е поддржан од страна на ОБСЕ, а дополнително побарани се консултации со СИГМА. Констатирана е потреба од прилагодување на системот на вработување на припадниците на заедниците со постоечкиот систем на вработување преку годишните програми за вработување на министерствата. Анексот на НПAA за потреба од зајакнување на човечките капацитети преку подготовка на детален опис на потребните работни места претставува солиден основ за планирање во иднина.

- Групата заклучила дека општините и понатаму треба да работат кон унапредување на капацитетите во локалната самоуправа за спроведување на сите тековни и идни проекти.

Г-а Соња Стојадиновиќ беше известител од четвртата група –Избори. Генерален заклучок на групата е дека целите наведени во Патоказот сè уште не се завршени бидејќи рокот за нивна реализација е септември 2012 година. Иако групата констатира дека роковите за завршување на целите се премногу кратки и нереалистични, сепак издвоени се следните конкретни препораки кон остварување и подобрување на овие цели:

- Владата треба да се придржува кон исполмување на препораките на ОБСЕ-ОДИХР,

- Да се земат во предвид сите предлози на граѓанските организации по однос на измените во Изборниот законик, а не само да останат на хартија,

- Правните недоследности во финансиската работата на партиите да бидат разрешени пред следните избори за да не станат пракса (3.3 милиони евра финансиска дупка кај ВМРО –ДПМНЕ),

- Групата потенцира на потребата од ревидирање на законските недоследности во делот на законските обврски на Државниот завод за ревизија – Комсија за спречување на перење пари, корупција и финансирање тероризам, конкретно во делот на пријавување на финансиски недоследности кај партиите,

- Проблемот со избирачкиот список ургентно треба да се расчисти и како предлог на групата е дека списокот треба да се заснова врз податоците на издадените биометриски документи со помош на останатите вклучени институции.

Известител за петтата група – Пазарна економија, беше г-а Билјана Стојаноска од ЕПИ која истакна дека групата дискутираше за првите две цели од Патоказот. Како генерална забелешка истаканто е дека во Патоказот во овој дел - Зајакнување на

пазарната економија, потполно изостануваат суштинските работи, додека вниманието е одвлечено на периферни прашања. Така, клучните прашања како буџетската потрошувачка, улогата на Собранието во овој сегмент и слично се потполно испуштени. Дополнително беше потенцирано дека недостигаат соодветни индикатори за остварување на целите. Останатите конкретни забелешки и препораки на групата беа следниве:

- По однос на првата цел да се подобри пазарот на трудот, групата забележа дека предвидените мерки не се соодветни, бидејќи се површни и недостасува визија за постигнување на предвидените цели. Истакнато беше дека во Патоказот е изоставена значајна мерка - Програми за преквалификација (Предлог ваквите програми да се насочат кон долгорочно невработените, жени, и конкретно кон даден сектор, кон градежен сектор и енергетска ефикасност, при тоа да се земат искуствата од минатите програми. Корисно би било воведување на пилот проекти во рамки на големи непрофитабилни фабрики – ЕМО, Охис),

- Не се предвидени активности за надминување на значаен проблем во овој дел – недостиг на ажурирани податоци за состојбата со пазарот на труд како и зголемена институционална соработка,

- Беше истаканото дека и овој дел содржи нереални рокови кои се почитуваат. На пример, предвидениот закон за изменување и дополнување на Законот за вработување и осигурување во случај на неработеност, кој е предвиден за крајот на септември, сеуште не е влезен во собраниска процедура,

- Во делот на активностите предвидени за втората цел – Да се подобри деловната структура, беше потенцирано дека и тука недостига клучна активност – подобрување на инфраструктурата и поддршка за извозот за големи нето извозници. Исто така документот не предвидува продолжување со втората фаза на ССА,

- Финална препорака и заклучок на групата е дека во насока на подобрување на пазарната економија, Владата мора да обезбеди плаќање на фактурите во фирмите кадешто е должник, како и редовен повраток на ДДВ.

По изнесувањето на одделните забелешки и препораки на групите г-а Јорданова направи кратко резиме, потенцирајќи ги главните препораки. Беше истакато дека поради постоењето на многубројни активности кои треба да бидат завршени во многу краток рок, потребно е да се внимава процесот на Дијалог да не се претвори само во “штиклирање“ на донесени закони. Како особено битно беше потенцирано прашањето на почитување на постојните Законите, бидејќи ниту едне дијалог ниту патоказ не може да предвиди решение за проблемите кои се јавуваат од недоследно спроведување и непочитување на законите. Г-а Јорданова забележа дека иако е јасно дека документ кој предвидува низа активности и краток временски рок неможе да опфати се, сепак, треба да вклучува бројни многу позначајни и поамбицизни активности особено во делот на медиумите и пазарната економија. Како финална беше забелешката што Пристапниот дијалог, преку Патоказот, предвидува независните тела да поднесуваат отчетност пред Владата (случај со Совет за радиодифузија, Државната комисија за

спречување на корупција, судовите). Со ова, истакна г-а Јорданова, се чини дека обрската на независните тела да поднесуваа отчет од Собранието се пренасочува кон Владата, што воедно претставува загрозување на нивната независност и отчетност пред пошироката јавност. Ова е неопходно, бидејќи до моментот на претставување на државата надвор, воспоставените демократски механизми треба да се почитуваат, а не изменуваат под изговорот за исполнување на европската агенда.

На крајот од страна на присутните беа дадени следните дополнителни коментари:

- Постои огромна потреба во инвестирање во капацитетите на локалната самоуправа (особено на советниците) како клучен сегмент во делот на реформа на јавната администрација.

- Останува отворено прашањето колку Пристапниот дијалог е алатка која придонесува кон процесот на евро-интеграција на Македонија, или е нов тренд кој се провлекува во односот на Европската унија кон земјите од Западен Балкан. Исто така се наметна прашањето за значењето од Дијалогот кој во суштина треба да се одвива на високо ниво, но во пракса се покажува како бирократски и технички процес.

- Учесниците на работилницата укажаа на потребата од проширување на Дијалогот бидејќи изостава клучни активности. На пример, областите енергетика и транспорт се дел од НПАА, но не се третираат во Дијалогот, области во кои Владата има клучна надлежност, а опфаќањето на овие теми во ваков дијалог би можело да донесе значаен напредок.